

ЦРКВА УСПЕНИЈА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У НОВОМ САДУ

THE CHURCH OF THE DORMITION OF THE MOST HOLY THEOTOKOS IN NOVI SAD

ИСТОРИЈА

Историја Светоуспенске цркве у Новом Саду је историја стварне српске православне цркве у Новом Саду. У њој и кроз њу су прошлиле све радости и разочарања наше мучне и шешке пролиштвоти. Она није била само молитвени дом, већ и жива књига, поглавра и сведочанство наше бдитељства на овој земљи, на којој је постојала, од својих оснивања до данашњих дана. Кроз њезине књиће и лепотице, њени свештенослужитељи бележили су све дођађаје у животу њезиних парохија. Велика је штета, како са историјској штоако исто и са културно-националној традицији, што нам нису сачуване све књиће и сви записи од њезина постанка до данас. Али ипак, оно што је остало сачувано, оно што бес и мржња нису мојли да униште, ма колико да је мало, ипак доволно документираје оштарни, жилави и борбени дух наших предака, који су живели у заиста шешким приликама, а имали су снаге и моћи да сачувају своју веру и своје национално име. У тој борби за очување вере и нације давала је Светоуспенска црква неизгубљено и спрљиво своју лепту.

(Уводна реч у Летопису
Светоуспенске цркве)

HISTORY

The history of Holy Dormition Church in Novi Sad is essentially the history of the old Serbian Orthodox Novi Sad. All the joys and disappointments of our difficult and troublesome past passed through this church. It has not solely been a house of prayer, but also a living book, a confirmation and a testimony of our existence on this piece of land, from its founding to the present day. Through books and chronicles, its priests have recorded all life events of their parish. It is a great shame, from historic as well as cultural and national perspective, that not all the books and writings from the establishment of the church until today have been preserved. Nevertheless, what has been preserved, and what anger and hatred could not have destroyed, however small it is, still manages to document a resistant, tough and fighting spirit of our ancestors, who lived in truly unfavorable circumstances, but yet had the strength and faculty to keep their faith and their national name. In that persistent fight for preservation of the faith and nation, Holy Dormition Church unsparingly and patiently offered its mite.

*(Introduction to
"Holy Dormition Church Chronicles")*

Оснивање Новог Сада као града неизмисливо је без присуства Православне Цркве. Она је била једини чинилац саборности српског народа и кључна спона за тражење подршке од аустријског цара и државе, у којој су Срби вековима живели, а у коју је, крајем XVII века, дотекла нова река Срба привучена обећањем да ће им спасити живот пред турском најездом и да ће ту бити заштићен њихов православни хришћански идентитет. Управо је Црква, у лицу патријарха, добила позицију преговарача, потписника и одговорног гаранта привилегије у име целокупног народа.

Историја Новог Сада може се пратити, у континуитету, од 1694. године, када, на једној страни Дунава, тече градња Петроварадинске тврђаве, објекта од прворазредне стратешке важности, а на другој страни Дунава, супротној од тврђаве, на пустом, баровитом и дунавским рукавцима испресецаном бачком земљишту, бива изграђен мостобран. На сувим гредама око мостобрана, опкољеног ритовима пуним врба, трске и дивљачи, сакупљала се аустријска војска у логор. Неки од војника застајали су и остајали ту, у заштити тврђаве, па се може претпоставити да су они и основали насеље. Већ 1698. године у аустријском пореском извештају стоји и попис тог новог насеља које називају *suburbium Petrovaradinense* или *Rascianica civitas trans Danubium situata* – *Преграђе Петроварадина* или *Раџка вароши Ярекодунавска*. Тада терен је тада био

The founding of Novi Sad as a town is inconceivable without the presence of the Orthodox Church. It was the only element of unity of Serbian people, as well as the key link for requesting support from the Austrian emperor and state. Serbs had lived in Austrian state for centuries, but at the end of the 17th century, a new river of Serbs flowed in, drawn by the promise that their lives would be saved from Turkish invasion and that their Orthodox identity would be protected there. Furthermore, it was the church that, in the character of the patriarch, got the position of a negotiator, a signer, and a responsible guarantor of the privileges in the name of the entire people.

The history of Novi Sad can be tracked chronologically from 1694, when on one side of the Danube the construction of Petrovaradin Fortress, an object of particular strategic importance, is in progress, while on the other side of the Danube, across the fortress, on the barren, marshy ground, intersected by Danubian inlets, a lodgment is being built. On dry rafters around the lodgment, encircled by marshlands packed with willow trees, reed, and wildlife, the Austrian army gathered into the bivouac. Some of the soldiers stopped and remained there, using the fortress as protection, so we could presume that they were the ones who had founded the settlement. The register of this new settlement can be found as early as 1698 in an Austrian tax report, by the name of *suburbium Petrovaradinense* or *Rascianica civitas trans Danubium situata* – Petrovaradin suburbs or Rascian Transdanubian Town. At

46. Украш осликан на своду
46. An ornament painted on the vault

47. Света Тројица
- слика на своду изнад солеје
47. The Holy Trinity - a painting on the vault above the solea

48. Скидање са Крста
- осликано на своду олтарске апсиде
48. Taking Jesus from the Cross - painted on the vault of the altar apse

49. Тајна вечера - осликана на своду
олтарске апсиде
49. The Last Supper - painted on the vault of the altar apse

50. Молитва христова у Гетсиманском
врту - осликана на своду
олтарске апсиде
50. Christ's Prayer in the Garden of Gethsemane - painted on the vault of the altar apse

51. Исус пред Аном и Кајафом
51. Jesus before Annas and Caiaphas

52. Сиј човјек
52. Behold the Man (Ecce homo)

Представе на огради хора рађене су 1839. и дело су Јована Марковића, свештеника Успенске цркве. (фотографија 43-45)

На средини свода су приказани догађаји из живота Пресвете Богородице: *Рођење Пресвете Богородице*, *Ваведење*, *Благовести* и *Покров*. Изнад солеје, на најистакнутијем месту, налази се икона Свете Тројице. Ова икона је сасвим иста икони Свете Тројице која се налази на иконостасу и по својој поставци и потпуној сличности лица као и по боји и једнаким наборима хаљина, па се из свега тога види да су дело истог уметника. На средини лукова који везују капителе пиластера израђени су минијатурни медаљони на којима су приказани догађаји из Старог Завета: *Каин убија Авела*, затим *Жртва Аврамова*, па *Жртва Нојева*, у једном медаљону на четири поља, одељена плетеним ланцем, налазе се знакови Јеванђелиста (опао, теле, лав и човек), и напослетку, *Јаковљева лесијвица*. По страни свода приказани су моменти страдања Христовог: *Тајна вечера*, *Господ се моли у Гетисманском врту*, *Јудин пољубац*, *Исус пред Аном и Кајафом*, *Исус пред Пилатом*, *Исус пред Иродом*, *Шидање Христово*, *Трнов венац*, *Сиј човјек*, *Пилат ћере руке*, *Исус носи свој Крст*, *Распеће Христово* и *Скидање са Крста*.

Сви ови радови одају доброг уметника-композитора који је на особит начин постављао групе врло живо и са умереним колоритом, али изгледа да све иконе нису са истом бриљивошћу рађене.

Две италокритске иконе из шеснаестог века представљају велику вредност и

The depictions on the choir enclosure were made in 1839 and they are the work of Jovan Marković, a Dormition Church priest. (photograph 43-45)

At the middle of the vault, events from the life of the Most Holy Theotokos are represented: the Nativity of the Most Holy Theotokos, the Entrance of the Theotokos into the Temple, the Annunciation, and the Protecting Veil of the Mother of God. Above the solea, at the most prominent place, there is an icon of the Holy Trinity. This icon is identical to the icon of the Holy Trinity on the iconostasis, according to its position, its utter face similarity, as well as the resemblance of color and clothes creases, so it is clear that these two icons are the work of the same author. In the central part of transverse arches attaching the pilasters there are miniature medallions, which portray events from the Old Testament: "Cain is Killing Abel", "Abraham's Sacrifice", "Noah's Sacrifice" and "Jacob's Ladder". One of these medallions is divided into four fields by a woven chain, illustrating the signs of the Evangelists – an eagle, a calf, a lion and a man. The scenes of Christ's Passion are depicted on the sides of the vault, and they include The Last Supper, The Lord's Prayer in the Garden of Gethsemane, Judah's Kiss, Jesus before Annas and Caiaphas, Jesus before Pilate, Jesus before Herod, The Flagellation of Christ, The Crown of Thorns, Behold the Man, Pilate is Washing his Hands, Jesus is Carrying the Cross, The Crucifixion, and Taking Jesus off the Cross.

All of those works are well arranged and have soft coloring, but it seems that they have not been done with equal meticulousness.

59.2. Икона Пресвете
Богородице са Христовог
гроба рад Павла Симић
59.2. An icon of the Most Holy
Theotokos on Christ's Tomb
- the work of Pavle Simić

59.3. Икона светог Јована
Богослова са Христовог гроба
рад Павла Симић
59.3. An icon of Saint John the
Theologian on Christ's Tomb
- the work of Pavle Simić

59.4. Икона Распећа са
Христовог гроба рад Павла
Симића
59.4. An icon
of the Crucifixion on Christ's
Tomb - the work of Pavle Simić

59.1.Крст са Христовог гроба
рад Павла Симића
59.1. The Cross on Christ's Tomb-
the work of Pavle Simić